

Kaj pa naj ima *logika* opraviti z aksijomom: del dela je del (*pars partis est pars*), mi je neznano. Ta aksijom je vendar količinsko-teoretičnega značaja, torej za logiko daleko prespecijalnega značaja; če je ta aksijom „logičen“, tedaj imamo še celo vrsto drugih logičnih aksijomov, n. pr. celota je večja kot del itd.

Radi omejenega prostora ne morem še orisati tudi brezdvomno dobrih strani Markičevega spisa; upam, da mi tega g. prof. Markič ne bo zameril, saj vodi znanost naprej le medsebojna stalna kritika, ne pa brezplodna hvala.

Sibe Miličić: Knjiga radosti. Beograd. Geca Kon. 1920. Cena 3-5 din.

Naslov tej pesniški knjigi bi se tudi lahko glasil: Simfonija radosti, kajti vse so ena sama ditirambična pesem, v kateri se od vsezavzetja prekipevaljoča pesnikova duša porazdeli v vsemirju v vseh stvareh. Iz njegovih verzov ne govori več njegov jaz, v njih kriči vesoljstvo v opoju najdivnejših sozvočij. — Ta knjiga — kot sploh moderna poezija — se ne da premeriti in oceniti po zastarelih načelih estetike, ampak se samo lahko ugotovi, ali je delo čitatelja pretreslo, da je doživel v sebi demoničnost carstva četrte dimenzije. In v tej knjigi so mesta, ki delujejo s tako silo.

Predvsem me je presenetilo povdarjanje *začudenja* kot onega prvobitnega, najbistvenejšega elementa, ki usposobi zemljana za skrivnostna romanja po vesoljstvu. *Zučudenje* je izvor filozofiranja in prvi pogoj uspešnega doživljanja vsemirskih tajnosti. Po tej poti so šli vsi veliki iskavci vseh dob in vseh narodov, ne ozirajoč se na priučene nazore, kajti zavedali so se, da je ključ v zaklenjeno kamrico narave le v njih samih in da je človek šele v *začudenju* dovzeten za besedo božjo, ki diha iz vseh stvari.

Horacijev „*nil admirari*“ pa je kakor nalašč geslo in tolažba mirnih zadovoljnežev, ljubečih zlato srednjo pot ubogega životarjenja.

Zanimivo je tudi dejstvo, da v vsej zbirki ne najdeš niti ene običajne erotične pesmi, dasiravno je vsa pesnitev prepojena z najviharnejšo erotiko, seveda poneizmerjeno v brezkrainost, razprožajočo se vsepovsod, vežočo vse stvari s pesnikovo dušo. In zato so te pesmi res pesmi, navzlic navidezni objektivni „*začudenosti*“.

Kar se tiče oblike, bi imel marsikaj pripomniti; ne le površnost in neizpiljenost jezika ponekod (kar se pri srbohrvatskih lirikih često opaža), temveč tudi prozajičnost celih verzov in odstavkov ti moti uho.

Simfonija teče v nekem enotnem ritmu, ki te sprva in na splošno opoji, če pa motiš posamezna mesta pozorneje, se ti zazdi vse: maniriranost, ponavljanje samega sebe. — Tudi predgovor v prozi je nepotreben in je navzlic navidezni globini precej plitek in površen. (Kaj naj pomeni, da je radost *moralna*, a veselje *nemorolno*?) Navzlic vsem tem nepopolnostim je zbirka zanimiva in bi bilo vredno zasledovati nadaljnji pesnikov razvoj. Miran Jarc.

Laza K. Lazarević: Izabrane pripovjetke. Drugo izdanje. V Zagrebu 1919. 197 strani.

Laza K. Lazarević je starejši srbski pisatelj. O njegovem življenju vem to-le: Rojen je bil 1. majnika 1851. v Valjevu. Po končanih pravnih naukih v Beogradu se je šel učiti v Berlin še zdravilstva. Ko se je vrnil v Srbijo, je zaslovel kot dober zdravnik. Silna praksa in drugo naporno delo sta mu izpod-

rezala rahlo zdravje, da je moral po raznih zdraviliščih iskati ozdravljenja. Ko je okreval, je stopil v vojaško službo. Leta 1889. je postal kraljev zdravnik. A te službe ni opravljal dolgo; umrl je že 29. decembra 1890.

Srbi ga imenujejo Turgenjeva srbske proze in ustvaritelja sedanje srbske povesti. Pisateljvati je začel že kot dijak in ni peresa odložil skoraj do svoje smrti. In vendar ni bil kaj posebno plodovit. Da bi bil napisal kako večje, epohalneje delo, mi ni znano. Mojstroval je v kratki, skoraj jedrnati, a živi in plastični povesti. Čeprav je živel in največ pisal takorekoč v zadnji dobi romantike, se mu je že prav zgodaj oglašala realistična in celo naturalistična struna. Spočetka je silil za tujimi, zlasti nemškimi vzori. Delca iz one dobe so omledne, dolgočasne in narejene povesti. A ko je segel v domače življenje in posadil seme svojih del na plodna srbska tla, tedaj je postal s svojimi skromnimi in tihimi junaki res znamenit, za takratne razmere celo velik.

Pričujoča knjiga, ki obsega devet kratkih povesti, se mi ne zdi kritično izbrana in urejena, čeprav je doživela že drugo izdanje. Pri Lazareviču bi se dobile že boljše stvari kakor pa so n. pr.: „Prvi put z otcem na jutrenje“ ali celo „Verter“ (Werther!). Sicer pa moram reči, da se njegove povesti prav lahko in gladko bero in s posebnim zanimanjem. Kajti Lazarevič je tudi kot pisatelj Srb, silno rodoljuben Srb. Njegovo srce drhti k domači grudi, vsa njegova sila raste iz domačih tal. Vsaka njegova povest je res srbska, tudi, če se njeno dejanje vrši v tujini in s tujimi osebami. On daje vsemu svoj osebni, čisto srbski pečat. V tem se, čeprav se je v Berlinu nekoliko zagledal v Nemce in napisal za to knjigo omlednega „Verterja“, prav prijetno razlikuje od drugih, današnjih srbskih leposlovcev, zlasti pesnikov, ki v svojem čudnem frankofilstvu slepo in nekritično presajajo zapadno rafinirano umetnost na kršni, skoraj še deviški Balkan. — Saj razumem, da se manjši narod opira na močnejšega, zaostalejši pa uči pri naprednejšem; — ali tujo suktnjo je treba prikrojiti po domači šegi, tuje bisere izbrati in nanizati po domačem okusu, in tujo umetnost prej prebaviti, sicer dobimo same neumljive in smešne snimke ali posnetke. Kdor bere moderne pesnike, me razume.

Laza K. Lazarevič pa je naš, domač, Srb od nog do glave. Tehnika njegovih povesti ni slaba, včasih celo dobra; logika zmerom čista in jasna. Slog je krepak in izrazit; opisi so kratki, ali živi in plastični; dvogovori značilni in včasih dramatično krepki in napeti. — Ne morem pomagati, še to-le moram omeniti: Sicer zanimivi knjigi je dodan „Tumač tujih i manje poznatih riječi“; 8 strani drobnega tiska ga je, nič več, in obsega arabske, francoske, grške, latinske, madžarske, nemške, perzijske, ruske, italijanske in turške besede! Premnogo tujk niti navedel ni! Ali táko ti je, moj sinko! Nema spasa!

Ivan Zorec.

